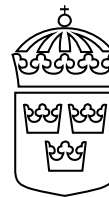

Regeringens proposition

2021/22:28

Överlåtelse av förvaltningsuppgift till
Internationella sjöfartsorganisationen att genom
Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina

Prop.
2021/22:28

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 oktober 2021

Stefan Löfven

Matilda Ernkrans
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, som innebär att det införs ett bemyndigande för regeringen att besluta att Internationella sjöfartsorganisationen ska ha rätt att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet. Sådan överlåtelse av förvaltningsuppgift ska ske genom att tillstånd meddelas i enlighet med bestämmelserna i lagen. Förslaget innebär att regeringen bemyndigas att besluta om överlåtelse av en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till en mellanfolklig organisation.

Vidare föreslås att en paragraf i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor ska korrigeras.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.....	5
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Internationella sjöfartsorganisationen har genom Världssjöfartsuniversitetet ansökt om tillstånd att utfärda examina.....	6
5	Gällande rätt.....	7
5.1	Närmare om examenstillståndslagen.....	7
5.2	Överlåtelse av förvaltningsuppgift till en mellanfolklig organisation.....	9
5.3	Internationella sjöfartsorganisationen och Världssjöfartsuniversitetet har immunitet	9
6	Regeringen ska bemyndigas att till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta förvaltningsuppgiften att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina.....	11
7	Korrigeringsav en bestämmelse i etikprövningslagen	18
8	Ikraftträdande.....	18
9	Konsekvenser.....	19
9.1	Allmänt om förslaget.....	19
9.2	Konsekvenser för staten	19
9.3	Konsekvenser för företag och enskilda	19
9.4	Konsekvenser för övriga	20
10	Författningskommentar.....	20
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina	20
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.....	21
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfarts- universitetet utfärda examina (U2021/02583).....	22
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian	23
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	24
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	25
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	26
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 oktober 2021.....	27

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2021/22:28

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 15 §, och närmast före 15 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 §.

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 6 §.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en sådan framställning görs ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Överlåtelse av förvaltningsuppgift

15 §

Regeringen får besluta att Internationella sjöfartsorganisationen ska ha rätt att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet.

Sådan överlåtelse av förvaltningsuppgift ska ske genom att tillstånd meddelas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor

Prop. 2021/22:28

Härigenom föreskrivs att 31 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Överklagandenämnden för etikprövning ska pröva överklaganden av sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 36 §.

31 §¹

Överklagandenämnden för etikprövning ska pröva överklaganden av
– sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 36 §, och
– sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 7 § lagen (2021:603) med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter.

Nämnden ska även pröva ärenden som Etikprövningsmyndigheten har lämnat över enligt 29 § och utöva tillsyn enligt 34 och 35 §§. Nämnden har också till uppgift att pröva vissa frågor i samband med inrättande av biobanker enligt lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2018:147.

3 Ärendet och dess beredning

Promemorian Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina (U2021/02583) har tagits fram inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2021/02583).

Förslaget till ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen) avser en ren korrigering och har därför inte remissbehandlats. Etikprövningsmyndigheten och Överklagandenämnden för etikprövning har dock beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition. De har angett att de inte har några synpunkter.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 september 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran. I förhållande till det förslag som lämnats i lagrådsremissen har några språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Vidare föreslås en ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Denna ändring är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över det förslaget.

4 Internationella sjöfartsorganisationen har genom Världssjöfartsuniversitetet ansökt om tillstånd att utfärda examina

Internationella sjöfartsorganisationen (International Maritime Organization), nedan benämnd IMO, är Förenta nationernas (FN) fackorgan för sjöfart. IMO grundades redan 1948, trots att konventionen den 6 mars 1948 om Internationella sjöfartsorganisationen trädde i kraft först 1958. IMO var den första internationella organisationen som fokuserade enbart på maritima frågor, i synnerhet på att förbättra sjösäkerheten och att förebygga havsföroreningar. Sverige är sedan 1959 medlem i IMO.

Arbetet i IMO består bl.a. av att ta fram rättsakter och rekommendationer som reglerar den internationella sjöfarten. IMO har genom åren främjat antagandet av 50 konventioner och protokoll samt antagit mer än 1 000 koder och rekommendationer på det maritima området. Som ett led i det arbetet instiftades 1983 Världssjöfartsuniversitetet (World Maritime University), nedan benämnt WMU. WMU:s uppdrag är att vara ett världs-

kunskapscentrum för högre utbildning och forskning inom det maritima området samt att bygga upp en global kapacitet och verka för en hållbar utveckling inom sjöfarten.

I februari 1983 tecknade IMO och Sverige ett avtal om att WMU skulle etableras i Sverige, det s.k. värdlandsavtalet (SÖ 1983:48). Sedan dess har WMU verkat i Sverige. Universitetet är beläget i Malmö. WMU bedriver studier på högskolenivå och forskning inom det maritima området, t.ex. i fråga om miljöpåverkan av maritima aktiviteter, energiförvaltning, teknologi och innovation, lagstiftning, policystyrning, arbetsförhållanden inom sjöfarten samt sjösäkerhet.

Hösten 2019 lämnade WMU in ansökningar om tillstånd att få utfärda filosofie magisterexamen och filosofie doktorsexamen i maritima studier i Sverige enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina (examenstillståndslagen). Därefter har IMO bekräftat att ansökningarna har lämnats för IMO:s räkning och att IMO står bakom ansökningarna.

Ansökningarna har granskats av Universitetskanslersämbetet som bedömt att WMU har de förutsättningar som krävs för att ge magisterexamen i maritima studier respektive doktorsexamen inom området maritima studier, samt att utbildningarna uppfyller kraven i högskolelagen (1992:1434) och de examensmål som anges i högskoleförordningen (1993:100). Enligt examenstillståndslagen är det regeringen som beslutar om tillstånd att utfärda examina. Vid överlåtelse av förvaltningsuppgifter till en annan stat, mellanfolklig organisation eller till en utländsk eller internationell inrättning eller samfällighet krävs emellertid att riksdagen beslutar om sådan överlåtelse eller i lag bemyndigar regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en sådan överlåtelse.

5 Gällande rätt

5.1 Närmare om examenstillståndslagen

I Sverige regleras möjligheten att utfärda examina inom högskoleutbildning för enskilda utbildningsanordnare, dvs. utbildningsanordnare som inte är statliga högskolor, i examenstillståndslagen.

Av lagen framgår att en enskild fysisk eller juridisk person endast efter tillstånd får utfärda sådana examina som regeringen enligt vad som anges i högskolelagen (1992:1434) har meddelat föreskrifter om (1 § examenstillståndslagen). För att få ett sådant tillstånd måste utbildningen vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet samt bedrivs så att den i övrigt uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen. För varje examen som tillståndet avser ska utbildningen dessutom svara mot de särskilda krav som enligt förordningsbestämmelser gäller för den examen vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (2 § examenstillståndslagen). Ett tillstånd att utfärda examina får förenas med villkor om rätt för enskilda att ta del av handlingar hos utbildningsanordnaren (4 § examenstillståndslagen).

I examenstillståndslagen uppställs alltså vissa kvalitetskrav på utbildningen för att ett tillstånd ska beviljas. I förarbetena till lagen anges att det

i begreppet kvalitet ingår sådana faktorer som lärarnas kompetens, utrustning och andra faciliteter, t.ex. ett gott bibliotek. Vidare krävs att det finns rimliga ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att utbildningsanordnaren ska kunna genomföra utbildning med bibehållen kvalitet (se propositionen Om högre utbildning för ökad kompetens, [prop. 1992/93:169 s. 80]).

Det är regeringen som beslutar om tillstånd att utfärda examina (5 § examenstillståndslagen). Innan regeringen fattar ett sådant beslut remitteras ansökan till Universitetskanslersämbetet som granskar om utbildningen uppfyller kvalitetskraven. En enskild utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att utfärda examina är skyldig att medverka i uppföljning och utvärdering av utbildningen (6 § examenstillståndslagen). Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas om utbildningen inte längre uppfyller kvalitetskraven, om ett uppställt villkor om rätt för enskilda att ta del av handlingar hos utbildningsanordnaren inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sin skyldighet att medverka i uppföljning och utvärdering av utbildningen. Ett beslut om återkallelse av ett tillstånd fattas av regeringen efter framställning av Universitetskanslersämbetet. Innan en sådan framställning görs ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse (7 § examenstillståndslagen och 2 § 4 förordningen [2012:810] med instruktion för Universitetskanslersämbetet).

Examenstillståndslagen innehåller bestämmelser om dataskydd som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning. Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns även i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) samt i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. De kompletterande bestämmelserna finns i 13 och 14 §§ examenstillståndslagen. Den utbildningsanordnare som har fått tillstånd att utfärda examina ska tillämpa dessa bestämmelser i fråga om personuppgiftsbehandling i sin verksamhet (10–12 §§ examenstillståndslagen). I 13 § examenstillståndslagen föreskrivs att känsliga personuppgifter får behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering motsvarande ärendehandläggning hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Vid sådan behandling är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Av 14 § examenstillståndslagen framgår att personuppgifter som rör fällande domar i brottmål får behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering motsvarande ärendehandläggning hos en myndighet om att avskilja en student från utbildning.

5.2 Överlåtelse av förvaltningsuppgift till en mellanfolklig organisation

Prop. 2021/22:28

Utfärdande av examina är en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning gentemot enskild. Regeringsformen (RF) bygger på förutsättningen att rättskipning och förvaltning i Sverige ska fullgöras av svenska myndigheter, men regeringsformen hindrar inte att kompetens överförs till utländska organ. I bl.a. 10 kap. 8 § RF regleras förutsättningarna för överlåtelse utanför EU-samarbetet av rättsskipnings- eller förvaltningsuppgifter. Sådana uppgifter som inte direkt grundar sig på regeringsformen kan, i andra fall än inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen, genom beslut av riksdagen överlåtas till en annan stat, till en mellanfolklig organisation eller till en utländsk eller internationell inrättning eller samfällighet. Riksdagen får i lag bemyndiga regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en sådan överlåtelse. Om uppgiften innefattar myndighetsutövning, måste riksdagen fatta beslut om överlåtelse eller bemyndigande med kvalificerad majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

Bestämmelsen i 10 kap. 8 § RF har tidigare tillämpats vid överlåtelse av förvaltningsuppgift på högskoleområdet. Enligt högskolelagen har de svenska lärosäten som anges i en bilaga till lagen och som tillsammans med ett utländskt lärosäte som inte är en fysisk person har anordnat en utbildning som kan leda till examina, möjligheter att utfärda en gemensam examen (1 kap. 17 §). Enligt 1 kap. 18 § samma lag får dessa svenska lärosäten, inom ramen för ett sådant utbildningssamarbete, besluta att överlåta förvaltningsuppgifter i fråga om antagning till och tillgodoräkning av utbildning till det utländska lärosätet. Överlåtelsen får ske med vissa begränsningar. Den får bara innebära att en studerande som har antagits till en del av utbildningen av ett annat lärosäte, som anordnar den delen av utbildningen, ska anses vara student som är antagen av högskolan när han eller hon bedriver studier där, och att en del av utbildningen som en studerande har gått igenom med godkänt resultat vid ett annat lärosäte ska tillgodoräknas honom eller henne för utbildning vid högskolan utan särskild prövning. Av förarbetena framgår att regeringen bedömt att regeringsformens krav på att det ska vara fråga om ”särskilda fall” var uppfyllt då bestämmelsen avser överlåtelse inom ett särskilt utbildningssamarbete och inte ett generellt beslut om överlåtelse av uppgifter av viss typ (propositionen Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid [prop. 2008/09:175 s. 54]).

5.3 Internationella sjöfartsorganisationen och Världssjöfartsuniversitetet har immunitet

En internationell organisations immunitet och immunitetens omfattning regleras ofta i organisationens stadga och i det avtal som ingås mellan organisationen och värdlandet. Internationella organisationers immunitet bygger på tanken att organisationen ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett från värdlandet oberoende sätt. Sådana organisationers immunitet i Sverige regleras i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa

fall (immunitetslagen). Enligt 4 § immunitetslagen åtnjuter de internationella organ och personer med anknytning till sådana organ, som anges i bilagan till lagen, immunitet och privilegier enligt vad som bestämts i stadga eller avtal som är i kraft i förhållande till Sverige.

IMO och WMU har immunitet i Sverige enligt bestämmelserna i immunitetslagen. Enligt bilagan till lagen är, i fråga om IMO och WMU, de tillämpliga internationella överenskommelserna konventionen den 21 november 1947 om privilegier och immunitet för Förenta nationernas fackorgan (SÖ 1951:84) och avtalet den 9 februari 1983 mellan Sverige och den internationella sjöfartsorganisationen (IMO) om världssjöfartsuniversitetet (SÖ 1983:48), det s.k. värdlandsavtalet. Immuniteten gäller för FN:s fackorgan, medlemmarnas representanter i fackorganen, personer med tjänst hos eller uppdrag av sådana fackorgan samt för ledamöterna i styrelsen för världssjöfartsuniversitetet, studerande vid världssjöfartsuniversitetet och till universitetet särskilt inbjudna personer.

Av värdlandsavtalet, läst tillsammans med konventionen om privilegier och immunitet för Förenta nationernas fackorgan, framgår att WMU:s lokaler, egendom, arkiv och andra handlingar är okränkbara samt att WMU åtnjuter immunitet mot varje form av rättsligt förfarande. Immuniteten innebär ett hinder för den mottagande staten att vidta tvångsåtgärder mot organisationen, i form av t.ex. husrannsakan, rekvisition, beslag eller exekutiva åtgärder, samt en begränsning av domstolarnas domsrätt. Immuniteten blir alltså relevant endast i de situationer då ett rättsligt förfarande faktiskt är möjligt, dvs. när den mottagande staten har befogenhet att vidta vissa åtgärder mot organisationen, vilket inte alltid är fallet. I övrigt gäller som vanligt att det är otillåtet att ta sig in i andras lokaler utan lov eller att ta någon annans egendom (se t.ex. 4 kap. 6 § och 8 kap. 1 § brottsbalken).

WMU kan välja att avstå sin immunitet i ett enskilt fall eller i en viss situation, t.ex. genom att den mottagande statens polismyndighet med universitetets samtycke genomsköper universitetets lokaler eller att handlingar frivilligt visas upp för den mottagande statens myndigheter. Möjligheten att avstå från immunitet är dock särskilt reglerad i artikel 6.3. i värdlandsavtalet beträffande WMU när det gäller (a) mottagande stats myndighetspersoners beträdande av WMU:s lokaler, då det krävs uttryckligt medgivande från IMO:s generalsekreterare eller WMU:s rektor, (b) rättsligt förfarande, då det krävs ett uttryckligt avstående från immuniteten, och (c) verkställighetsåtgärder, då det krävs ett uttryckligt avstående från immuniteten från IMO:s generalsekreterare.

6 Regeringen ska bemyndigas att till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta förvaltningsuppgiften att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina

Regeringens förslag: Det ska i examenstillståndslagen införas ett bemyndigande för regeringen att besluta att Internationella sjöfartsorganisationen ska ha rätt att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet. Sådan överlåtelse av förvaltningsuppgift ska ske genom att regeringen meddelar tillstånd i enlighet med bestämmelserna i den lagen.

Vidare ska en felaktig paragrafhänvisning i examenstillståndslagen rättas till.

Promemorians förslag: Överensstämmer med vissa språkliga justeringar med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna som yttrat sig, t.ex. *Justitiekanslern* och *Integritetsskyddsmyndigheten* tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Universitetskanslersämbetet* anser att det är positivt att frågan om lärosätets möjlighet att ingå i det svenska högskolesystemet till slut ser ut att lösas. *Uppsala universitet (Juridiska fakulteten)* tillstyrker förslaget och instämmer i de slutsatser som presenteras om att immunitetsfrågan inte påverkar möjligheten att genomföra granskning av utbildningarna, möjligheten att återkalla examenstillstånd samt frågan om dataskyddsbestämmelserna. Universitetet påpekar dock att frågan om rätten att ta del av allmänna handlingar hade förtjänat en mer utförlig diskussion, problematisering och motivering. *Journalistförbundet* och *TU – Medier i Sverige (Tidningsutgivarna)* avstyrker förslaget i promemorian och anser att regeringen bör lägga till Världssjöfartsuniversitetet i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen så att möjligheten till insyn värnas.

Skälen för regeringens förslag

WMU:s rättsliga ställning

Som framgått grundades WMU av IMO, som är en internationell mellanfolklig organisation. I WMU:s stadgar anges att WMU är etablerat inom ramen för IMO men att universitetet trots det ska åtnjuta bl.a. akademisk frihet och frihet att hantera frågor av ekonomisk karaktär. Detta kan inte förstås på annat sätt än att WMU utgör en del av IMO, dvs. en del av en internationell mellanfolklig organisation. WMU har bedrivit utbildningsverksamhet i Sverige sedan universitetet instiftades men har inte kunnat utfärda svenska examina.

WMU har ansökt om tillstånd att få utfärda filosofie magisterexamen och filosofie doktorsexamen i maritima studier i Sverige enligt examens-tillståndslagen. Ett beslut om tillstånd att utfärda examen riktar sig till huvudmannen för utbildningen, dvs. i detta fall IMO. WMU har därför ansökt om tillstånd för IMO:s räkning. Själva förvaltningsuppgiften att utfärda en examen utförs dock av lärosätet, i detta fall WMU.

Den förvaltningsuppgift som ansökan avser grundar sig inte direkt på RF och kan därför överlåtas till ett utländskt organ med stöd av 10 kap. 8 § RF. Uppgiften i fråga innebär myndighetsutövning mot enskild och det innebär enligt 10 kap. 8 § andra stycket RF att ett beslut av riksdagen om överlåtelse av förvaltningsuppgiften eller om bemyndigande för regeringen att i särskilda fall besluta om överlåtelse av sådan uppgift, måste fattas i den ordning som anges i 10 kap. 6 § andra stycket RF, dvs. med kvalificerad majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

Fråga är då om riksdagen i lag bör besluta om överlåtelse eller om det i examenstillståndslagen bör införas ett bemyndigande för regeringen att besluta om att till IMO överlåta uppgiften att utfärda examina genom WMU, genom att meddela tillstånd i enlighet med bestämmelserna i den lagen. Det sistnämnda alternativet är bara möjligt om det bedöms vara fråga om att besluta om överlåtelse i ”särskilda fall”.

Som framgår av avsnitt 5.2 finns det i 1 kap. 18 § högskolelagen ett bemyndigande för de svenska lärosäten som anges i bilagan till lagen att inom ramen för ett samarbete med ett utländskt lärosäte besluta att överlåta förvaltningsuppgifter till det utländska lärosätet i fråga om antagning till och tillgodoräkning av utbildning. I lagstiftningsärendet gjordes bedömningen att RF:s krav på särskilda fall var uppfyllt eftersom det rörde sig om en överlåtelse av förvaltningsuppgifter inom ramen för ett särskilt utbildningssamarbete och inte om ett generellt beslut om överlåtelse av uppgifter av viss typ (prop. 2008/09:175 s. 54). I det fallet gavs bemyndigande till högskolorna direkt genom lag och delegationen innebar alltså att högskolorna fick möjlighet att under särskilda förutsättningar överlämna en viss typ av myndighetsutövning (antagning och tillgodoräkning) till utländska lärosäten. I nu aktuellt fall är det fråga om överlåtelse av förvaltningsuppgifter till ett särskilt utpekat internationellt organ. Det handlar vidare om en på visst sätt begränsad överlåtelse av en förvaltningsuppgift. Det är endast för sådana examina som regeringen enligt vad som anges i högskolelagen har meddelat föreskrifter om som det krävs examenstillstånd enligt examenstillståndslagen. Det innebär att det endast är i fråga om vissa utbildningar, som framgår av föreskrifter meddelade i anslutning till högskolelagen, som en överföring av förvaltningsuppgifter kan bli aktuell. Med hänsyn till att överlämnandet av förvaltningsuppgifter i detta fall kommer att avse ett specifikt rättssubjekt och de uppgifter som kan överlämnas är begränsade till att utfärda examina för vissa utbildningar, anser regeringen att kravet i 10 kap. 8 § RF att det ska vara fråga om ”särskilda fall” är uppfyllt. Det bör alltså vara möjligt för riksdagen att i examenstillståndslagen införa ett bemyndigande för regeringen att till IMO överlåta förvaltningsuppgiften utfärdande av examina genom WMU. Det bör i ett sådant bemyndigande lämpligen också preciseras att en sådan

överlåtelse ska ske genom att tillstånd meddelas i enlighet med bestämmelserna i lagen.

I valet mellan att riksdagen fattar beslut om överlåtelse till IMO av denna förvaltningsuppgift eller att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om sådan överlåtelse, framstår det senare alternativet som mer fördelaktigt. Om ett sådant bemyndigande införs i examenstillståndslagen kan själva överlåtelsen till IMO, att genom WMU utföra förvaltningsuppgiften att utfärda vissa examina, ske genom att regeringen fattar ett ordinärt tillståndsbeslut med stöd av bemyndigandet och i enlighet med examenstillståndslagens övriga bestämmelser. Det blir då tydligt att regeringen vid behov har möjlighet att återkalla den förvaltningsuppgift som överlåtits i enlighet med bestämmelserna i examenstillståndslagen.

Som framgår av avsnitt 4 har WMU:s ansökningar granskats av Universitetskanslersämbetet, som har bedömt att den utbildning som bedrivs av WMU uppfyller de kvalitetskrav som ställs på högre utbildning i svensk lagstiftning. Frågan är då om den immunitet som IMO och WMU åtnjuter i Sverige (se avsnitt 5.3) lägger hinder för ett beslut om tillstånd enligt examenstillståndslagen.

IMO:s och WMU:s immunitet utgör inte hinder för ett beslut om tillstånd enligt examenstillståndslagen

Som framgår av avsnitt 5.1 är en enskild utbildningsanordnare som har fått tillstånd att utfärda examina skyldig dels att medverka i uppföljningar och utvärderingar av utbildningen, dels att varje år upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan kvalitetsredovisning (6 § examenstillståndslagen). Ett tillstånd att utfärda examina får enligt 7 § examenstillståndslagen återkallas av regeringen av tre skäl.

Det första skälet är att de krav som uppställs i 2 § samma lag inte är uppfyllda. Som framgår av avsnitt 5.1 är dessa krav följande:

- utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet samt bedrivs så att den uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen, och
- utbildningen ska, för varje examen som tillståndet avser, svara mot de särskilda krav som enligt förordningsbestämmelser gäller för denna examen vid de universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen. De krav som avses är de krav som följer av examensbeskrivningarna i bilaga 2 till högskoleförordningen.

Det andra möjliga skälet för återkallelse är att tillståndet har förenats med villkor om rätt för enskilda att ta del av handlingar hos utbildningsanordnaren och att detta krav inte iakttas.

Det tredje skälet är att utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter ”enligt 5 §”. Det kan dock konstateras att detta är en felhänvisning. Det framgår av förarbetsuttalanden att det i stället är de skyldigheter som anges i nuvarande 6 § som avses (se propositionen Om högre utbildning för ökad kompetens, prop. 1992/93:169 s. 82 f.). Av förbiseende har hänvisningen i 7 § examenstillståndslagen blivit felaktig i samband med att beteckningen på tidigare 5 och 6 §§

ändrades till 6 och 5 §§. Hänvisningen i 7 § till 5 § bör därför ersättas av en hänvisning till 6 §.

När det gäller en tillståndshavares skyldigheter enligt 6 § examens-tillståndslagen har WMU uttryckt att WMU avser att medverka i angiven uppföljning och utvärdering samt upprätta angiven kvalitetsredovisning. Det kan konstateras att den statliga kontrollen enligt lagen inte är utformad som regelrätt tillsyn utan som en uppföljnings- och utvärderingsprocess som förutsätter en aktiv medverkan från utbildningsanordnarens sida. Universitetskanslersämbetet har inte möjlighet att t.ex. med tvång eller vite bereda sig tillträde till enskilda utbildningsanordnarens lokaler eller handlingar vid brister i uppföljningar och utvärderingar, utan den åtgärd som står regeringen till buds om en utbildningsanordnare inte uppfyller sina skyldigheter enligt lagen är att dra tillbaka tillståndet. En sådan åtgärd är inte ett rättsligt förfarande som bedöms strida mot IMO:s och WMU:s immunitet enligt immunitetslagen.

IMO:s och WMU:s immunitet bedöms alltså inte utgöra hinder för ett beslut enligt examentillståndslagen om tillstånd för IMO att utfärda vissa examina genom WMU.

Frågor om insyn

När det gäller möjligheten för regeringen att med stöd av 4 § examens-tillståndslagen förena ett tillstånd att utfärda examina med villkor om rätt för enskilda att ta del av handlingar hos utbildningsanordnaren har *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna* framfört i sina remissvar att det är viktigt att det finns möjlighet till insyn i verksamheter som bedriver myndighetsutövning i Sverige. De båda remissinstanserna anser att Världssjöfartsuniversitetet bör läggas till i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL). *Uppsala universitet (Juridiska fakulteten)* anför att frågan om rätten att ta del av allmänna handlingar hade förtjänat en mer utförlig diskussion, problematisering och motivering. Regeringen kan inledningsvis konstatera att hittillsvarande praxis är att examenstillstånd som beviljas enskilda utbildningsanordnare inte förenas med villkor enligt 4 § examenstillståndslagen. När det gäller vissa enskilda utbildningsanordnare har det dock införts en rätt för allmänheten att ta del av vissa handlingar genom att de införts i bilagan till OSL. Detta gäller Handelshögskolan i Stockholm, som 1989 infördes i bilagan till den dåvarande sekretesslagen (1980:100), och Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping samt de aktiebolag som är knutna till dessa högskolor, som fördes in i bilagan 1997. Att ett enskilt organ tas upp i bilagan innebär att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar också gäller handlingar hos det enskilda organet, om handlingarna hör till den verksamhet som nämns i bilagan. Ett sådant införande innebär vidare att organen ska jämföras med myndigheter vid tillämpning av OSL. Skälet till att Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping fördes in i bilagan beträffande all verksamhet var att de var stiftelser som inrättats av staten med medel som härrörde från avvecklingen av löntagarfonderna (prop. 1996/97:142). Handelshögskolan i Stockholm fördes in i bilagan med anledning av att högskolan då hade i uppdrag att fördela statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (prop. 1986/87:151 s. 152).

Handelshögskolan har inte längre detta uppdrag, men är fortfarande införd i bilagan såvitt gäller denna tidigare del av högskolans verksamhet. Handelshögskolan är dock inte införd i bilagan såvitt gäller verksamheten att utfärda examina.

I förarbetena till OSL anförs att det måste göras en bedömning från fall till fall om ett enskilt organ som utför en förvaltningsuppgift ska införas i bilagan till OSL. Även när ett enskilt organ anförtros uppgiften att utöva myndighetsutövning kan det finnas skäl som talar emot ett införande av offentlighetsprincipen i den verksamheten. Det anförs bl.a. att det ter sig mer näraliggande med handlingsoffentlighet hos enskilda organ som helt ägs eller drivs av staten än hos sådana där det statliga inslaget bara är ett bland en rad andra. Vidare nämns uppgiften att fördela statliga medel som ett exempel på en sådan uppgift där det föreligger ett starkt intresse av offentlighet (prop. 1986/87:151 s. 149, 150 och 152). Det kan konstateras att WMU finansieras förutom av svenska staten av bidrag från andra länder och privata bidragsgivare. WMU har inte heller något uppdrag att besluta om utbildningsbidrag eller på annat sätt fördela statliga medel. Även om några få enskilda utbildningsanordnare har förts in i bilagan till OSL av ovan nämnda skäl har det stora flertalet av de enskilda utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att utfärda examina, inte förts in i bilagan till OSL. Det statliga inslaget i den nu aktuella verksamheten kommer vidare endast att vara ett bland en rad andra. Visserligen är intresset av insyn i verksamheter som handhar myndighetsutövning mot enskilda förhållandevis starkt. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter anser dock regeringen att det, på motsvarande sätt som när det gäller de flesta andra enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina, saknas tillräckligt starka skäl för att föra in IMO och WMU i bilagan till OSL.

Frågan är då om det finns skäl att uppställa villkor om rätt att ta del av handlingar enligt 4 § examenstillståndslagen. Regeringen får fatta ett sådant beslut i samband med beslutet om tillstånd att utfärda examina. Om regeringen skulle besluta att förena ett tillstånd för IMO att utfärda vissa examina genom WMU med villkor om rätt att ta del av handlingar hos IMO och WMU är de skyldiga att följa dessa villkor. Om det visar sig att de inte uppfyller dessa villkor skulle regeringen kunna dra tillbaka tillståndet (7 § examenstillståndslagen). En sådan åtgärd är inte ett rättsligt förfarande som bedöms strida mot IMO:s och WMU:s immunitet enligt immunitetslagen. Ett ensidigt beslut från regeringen enligt 4 § är dock inte helt i linje med den artikel i värdlandsavtalet, läst tillsammans med konventionen om privilegier och immunitet för Förenta nationernas fackorgan, som innebär att IMO:s och WMU:s arkiv och andra handlingar är okränkbara. Ett sådant beslut skulle därför i praktiken förutsätta att IMO och WMU skulle vara villiga att tillmötesgå ett sådant villkor. Om ett villkor enligt 4 § inte uppställs innebär dock inte det att det kommer att saknas insyn i verksamheten. IMO och WMU kommer fortfarande att behöva uppfylla kraven i 6 § examenstillståndslagen om att medverka i uppföljningar och utvärderingar av utbildningen samt att varje år upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning vilket, som framgår ovan, WMU har förklarat sig villiga att göra. Handlingar som avser IMO och WMU och som inkommer till och förvaras hos Universitetskanslersämbetet, som är den myndighet som ansvarar för uppföljningen och utvärderingen, kom-

mer att omfattas av offentlighetsprincipen där, på motsvarande sätt som handlingar som inkommer från andra enskilda utbildningsanordnare, vars tillståndsbeslut inte heller är förenade med villkor enligt 4 §.

Frågor om dataskydd

Som nämns i avsnitt 5.1 finns det bestämmelser om personuppgiftsbehandling i 10–14 §§ examenstillståndslagen. Av 10 § framgår att bestämmelserna i 13 och 14 §§ tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet hos en enskild utbildningsanordnare som har fått tillstånd att utfärda examina och som bedrivs med stöd av examenstillståndslagen, bestämmelser för utbildningen som finns i annan författning eller beslut som meddelats med stöd av någon av dessa författningar. Av 11 § examenstillståndslagen framgår att bestämmelserna i 13 och 14 §§ samma lag kompletterar EU:s dataskyddsförordning och av 12 § framgår att bestämmelser om behandling av personuppgifter även finns i dataskyddslagen och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Statlig tillsyn över att EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen följs utförs av Integritetsskyddsmyndigheten (2 a § förordningen [2007:975] med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten). Tillsynsmyndigheten har enligt 6 kap. 1 § dataskyddslagen och artikel 58.1 och 58.2 i EU:s dataskyddsförordning både utredande och korrigerande befogenheter. I de utredande befogenheterna ingår bl.a. rätten att beordra den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att tillhandahålla all information som tillsynsmyndigheten behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter och tillsynsmyndighetens rätt att få tillgång till tillsynsobjektets lokaler, inbegripet tillgången till all utrustning och alla andra medel för behandling av personuppgifter. I tillsynsmyndighetens korrigerande befogenheter ingår bl.a. rätten att utfärda en varning, att förelägga om rättelse eller radering samt att påföra sanktionsavgifter. Tillsynsmyndighetens utredande och korrigerande befogenheter omfattar rättsliga åtgärder som om de vidtas, riskerar att komma i konflikt med den immunitet som IMO och WMU åtnjuter i Sverige enligt immunitetslagen.

Frågan är då om bestämmelserna i examenstillståndslagen om dataskydd utgör hinder för regeringen att – om det införs ett bemyndigande för regeringen att till IMO överlåta uppgiften att utfärda examina genom WMU – fatta ett sådant beslut. Nationella bestämmelser om dataskydd som kompletterar EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen placeras ofta i särskilda s.k. registerförfattningar, som enbart behandlar frågor om personuppgiftsbehandling och inte sakfrågor på området. Exempelvis kompletteras de materiella bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) av dataskyddsbestämmelserna i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Inom utbildningsområdet införs dock bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen ofta i den författning som reglerar sakfrågorna på området, se t.ex. bestämmelserna om personuppgiftsbehandling i 19 a–19 e §§ lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och i 26 a kap. skollagen (2010:800). På motsvarande sätt innehåller 13 och 14 §§ examenstillståndslagen bestämmelser om personuppgiftsbehandling som kompletterar EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen och som ska tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet hos en enskild

utbildningsanordnare som har fått tillstånd att utfärda examina och som bedrivs med stöd av examenstillståndslagen, bestämmelser för utbildningen som finns i annan författning eller beslut som meddelats med stöd av någon av dessa författningar. Som framgår ovan hade ett likvärdigt alternativ varit att placera dessa dataskyddsbestämmelser i en separat registerförfattning. Tillämpningen av dataskyddsbestämmelserna är på så sätt fristående från de sakfrågor som regleras i examenstillståndslagen i övrigt.

En förutsättning för att dataskyddsbestämmelserna i examenstillståndslagen ska bli tillämpliga på IMO och WMU – om IMO skulle få tillstånd att genom WMU utfärda examen – är att EU:s dataskyddsförordning är tillämplig, eftersom 13 och 14 §§ examenstillståndslagen endast kompletterar den förordningen (11 § examenstillståndslagen).

Som framgår av avsnitt 4 bedriver WMU utbildning i Sverige sedan 1983. WMU behandlar alltså redan personuppgifter i Sverige. Huruvida EU:s dataskyddsförordning – och därmed dataskyddslagen – är tillämplig på WMU:s nuvarande verksamhet är en fråga för rättstillämpningen. Om IMO framöver får tillstånd att genom WMU utfärda examen, kommer det oförändrat att vara en fråga för rättstillämpningen huruvida EU:s dataskyddsförordning – och därmed dataskyddslagen och bestämmelserna i 13 och 14 §§ examenstillståndslagen – blir tillämpliga på verksamheten. Om det skulle visa sig i rättspraxis att EU:s dataskyddsförordning är tillämplig på IMO och WMU föreligger det sannolikt en konflikt mellan bestämmelserna i immunitetslagen och EU:s dataskyddsförordning, såvida inte IMO och WMU avstår sin immunitet. Det kan konstateras att bestämmelsen om återkallande av tillstånd i 7 § första stycket examenstillståndslagen inte innehåller någon hänvisning till dataskyddsbestämmelserna i 10–14 §§ samma lag. En utbildningsanordnare som har fått ett tillstånd att utfärda examen ska följa de bestämmelserna, om anordnaren är skyldig att följa EU:s dataskyddsförordning. Konsekvenserna av att en utbildningsanordnare som är skyldig att följa EU:s dataskyddsförordning inte gör det regleras inte i examenstillståndslagen utan i EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Mot denna bakgrund utgör de dataskyddsbestämmelser i examenstillståndslagen som kompletterar EU:s dataskyddsförordning inte något hinder för riksdagen att besluta om ett bemyndigande för regeringen att överlåta uppgiften till IMO att utfärda examina genom WMU eller för regeringen att fatta ett sådant beslut. Regeringen föreslår således att ett bemyndigande för regeringen att fatta ett sådant beslut införs i examenstillståndslagen.

7 Korrigering av en bestämmelse i etikprövningslagen

Regeringens förslag: En paragraf i lagen om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen) ska korrigeras. Förslaget innebär att det i paragrafen läggs till att Överklagandenämnden för etikprövning ska pröva överklaganden av vissa beslut som fattas av Etikprövningsmyndigheten enligt lagen med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter.

Skälen för regeringens förslag: Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen Anpassningar till EU:s förordningar om medicinteknik – del 2, ska vissa beslut av Etikprövningsmyndigheten få överklagas till Överklagandenämnden för etikprövning enligt 7 § den nya lagen (2021:603) med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter (prop. 2020/21:172, bet. 2020/21:SoU32, rskr. 2020/21:377). Den nya lagen föranledde följdändringar i flera paragrafer i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen). Av förbiseende ändrades dock inte 31 § etikprövningslagen där överklagandenämndens uppgifter anges. Regeringen föreslår därför att denna paragraf korrigeras så att det framgår att Överklagandenämnden för etikprövning också ska pröva överklaganden enligt den nya lagen.

8 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ändringarna i examenstillståndslagen och etikprövningslagen ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag i fråga om ändringarna i examenstillståndslagen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter på promemorians förslag om ikraftträdande.

Skälen för regeringens förslag: Hösten 2019 lämnade WMU in ansökningar om tillstånd att få utfärda svensk magister- respektive doktorexamen i maritima studier. IMO har bekräftat att ansökan har lämnats för IMO:s räkning och att IMO står bakom ansökan. Ansökningarna har granskats av Universitetskanslersämbetet som har bedömt att utbildningarna uppfyller de krav som ställs i lagen för att examenstillstånd ska kunna beviljas. Mot bakgrund av att ärendet inkom redan i oktober 2019 anser regeringen att ändringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Den 1 januari 2022 är den tidigaste möjliga tidpunkten för ikraftträdande utifrån den beredning och de beslut som ärendet kräver. Regeringen bedömer att det inte krävs några särskilda förberedande åtgärder.

Den ändring som avser en korrigering i etikprövningslagen bör träda i kraft så snart som möjligt. Denna tidpunkt bedöms vara den 1 januari 2022.

9.1 Allmänt om förslaget

Förslaget innebär att det blir möjligt för regeringen att bevilja IMO tillstånd att genom WMU utfärda svensk magisterexamen och doktorexamen i maritima studier. Om regeringen beviljar IMO att genom WMU utfärda examina, betraktas IMO som en enskild utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda vissa svenska examina på högskolenivå i enlighet med examenstillståndslagen. Ett examenstillstånd innebär inte i sig att en utbildningsanordnare utlovas statsbidrag för utbildningen. Detta framgår av förarbetena till examenstillståndslagen (se propositionen Om högre utbildning för ökad kompetens, prop. 1992/93:169). En bedömning av huruvida statsbidrag till utbildning eller medel för forskning ska beviljas görs i varje enskilt fall och eventuella beslut fattas efter förslag i budgetpropositionen. Utbildningsverksamheten vid WMU finansieras i dag via direkta bidrag och avgifter för studierna. Svenska staten är den största enskilda bidragsgivaren. Årliga bidrag lämnas även från Kanada, Cypern, Tyskland, Sydkorea och flera andra länder. En stor privat bidragsgivare är The Nippon Foundation. Flertalet studenter finansierar sina studier med stipendier från bland annat IMO, ett större antal länder, internationella organisationer och privat industri. Malmö stad tillhandahåller lokaler för verksamheten hos WMU. I ansökan om examenstillstånd finns inte någon begäran om ytterligare statsbidrag.

9.2 Konsekvenser för staten

Universitetskanslersämbetet ansvarar enligt förordningen med instruktion för Universitetskanslersämbetet för kvalitetssäkring av universitetens och högskolornas verksamhet genom bl.a. granskning av kvalitetssäkringsarbete och utvärdering av utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Uppdraget omfattar även enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd enligt examenstillståndslagen (1 §). Av examenstillståndslagen framgår att enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina är skyldiga att medverka i uppföljningar och utvärderingar av utbildningen (6 §). Om WMU får examenstillstånd innebär det att de aktuella utbildningarna kommer att omfattas av Universitetskanslersämbetets arbete med kvalitetssäkring. Myndighetens kvalitetssäkringsansvar skulle således bli något större. Detta är dock en följd av alla beslut om att bevilja en enskild utbildningsanordnare examenstillstånd och bedöms kunna hanteras av myndigheten inom befintliga anslagsramar.

9.3 Konsekvenser för företag och enskilda

För de enskilda utbildningsanordnare som sedan tidigare har tillstånd att utfärda examina enligt examenstillståndslagen bedöms förslaget inte få några konsekvenser.

För studenter innebär förslaget att det, om examenstillstånd beviljas, blir möjligt att efter studier vid WMU få en svensk magister- eller doktors-examen. Vidare skulle studenter vid WMU kunna få studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) under förutsättning att regeringen gör en ändring i bilagan till studiestödsförordningen. Av 3 kap. 2 § studiestödslagen framgår att regeringen bestämmer vid vilka läroanstalter och utbildningar som studerande kan få studiestöd. Av 3 kap. 1 § studiestödsförordningen följer att studiemedel får lämnas till studerande vid de läroanstalter och utbildningar som anges i bilagan till förordningen.

Förslaget bedöms inte få några konsekvenser för företag.

9.4 Konsekvenser för övriga

Förslaget förväntas inte ha några effekter på jämställdheten eller några sociala effekter i övrigt. Inte heller bedöms den kommunala självstyrelsen påverkas.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

7 § Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Detsamma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 6 §.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en sådan framställning görs ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar ett tillstånd att utfärda examina får återkallas och om beslutsförfarandet.

Paragrafen ändras endast på så sätt att den tidigare hänvisningen i *första stycket* till 5 §, vilken är felaktig, justeras till 6 §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

15 § *Regeringen får besluta att Internationella sjöfartsorganisationen ska ha rätt att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet.*

Sådan överlåtelse av förvaltningsuppgift ska ske genom att tillstånd meddelas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen att till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta förvaltningsuppgiften att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet.

I *första stycket* regleras att regeringen får besluta att Internationella sjöfartsorganisationen ska ha rätt att utfärda examina. Bemyndigandet innefattar att sådana examina ska utfärdas genom Världssjöfartsuniversitetet.

Av *andra stycket* framgår att sådan överlåtelse av förvaltningsuppgift ska ske genom att regeringen meddelar tillstånd i enlighet med bestämmelserna i förevarande lag. För att ett sådant tillståndsbeslut ska kunna fattas krävs att utbildningen vid Världssjöfartsuniversitetet uppfyller kraven i lagen, t.ex. att utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet samt bedrivs så att den i övrigt uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen (1992:1434), se 1 och 2 §§. Om regeringen beslutar om tillstånd åligger det Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet bland annat medverka i utvärdering och uppföljning av utbildningsverksamheten i enlighet med lagen. I annat fall kan regeringen återkalla tillståndet enligt 7 §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor

31 § Överklagandenämnden för etikprövning ska pröva överklaganden av – sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 36 §, och – sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 7 § lagen (2021:603) med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter.

Nämnden ska även pröva ärenden som Etikprövningsmyndigheten har lämnat över enligt 29 § och utöva tillsyn enligt 34 och 35 §§. Nämnden har också till uppgift att pröva vissa frågor i samband med inrättande av biobanker enligt lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de uppgifter som Överklagandenämnden för etikprövning ska utföra.

Lagen (2021:603) med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter innehåller bestämmelser om att vissa kliniska prövningar ska vara föremål för vetenskaplig och etisk granskning. Den etiska granskningen ska enligt 3 § samma lag utföras av Etikprövningsmyndigheten. I 5 § samma lag anges bland annat att resultaten av en etisk granskning av en ansökan eller en anmälan om klinisk prövning ska redovisas i ett beslut som ska fattas av Etikprövningsmyndigheten. I 7 § första punkten samma lag anges att Etikprövningsmyndighetens beslut enligt 5 § får överklagas till Överklagandenämnden för etikprövning.

I paragrafens *första stycke* läggs till att Överklagandenämnden ska pröva sådana beslut av Etikprövningsmyndigheten som anges i 7 § lagen med kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU:s förordning om medicintekniska produkter.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

Sammanfattning av promemorian Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina (U2021/02583)

I promemorian föreslås att regeringen ska bemyndigas att till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta uppgiften att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet. Förslaget innebär att en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning överläts till en mellanfolklig organisation.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 15 §, och närmast före 15 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 §.

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 6 §.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en sådan framställning görs ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Bemyndigande

15 §

Regeringen får till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta uppgiften att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2012:489.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina (U2021/02583) inkommit från följande remissinstanser: Centrala studiestödsnämnden, Integritetskyddsmyndigheten, Journalistförbundet, Justitiekanslern, TU – Medier i Sverige (Tidningsutgivarna), Universitetskanslersämbetet och Uppsala universitet (Juridiska fakulteten).

Riksdagens ombudsmän har angett att de avstår från att yttra sig. Världssjöfartsuniversitetet har inte inkommit med yttrande.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 15 §, och närmast före 15 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 §.

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Det samma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 6 §.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en sådan framställning görs ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Överlåtelse av förvaltningsuppgift

15 §

Regeringen får till Internationella sjöfartsorganisationen överlåta uppgiften att utfärda examina genom Världssjöfartsuniversitetet.

Sådan överlåtelse ska ske genom att tillstånd meddelas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2012:489.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-09-24

Närvarande: F.d. justitieråden Martin Borgeke och Mari Andersson samt justitierådet Petter Asp

Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina

Enligt en lagrådsremiss den 9 september 2021 har regeringen (Utbildningsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Drazenko Jozic, biträdd av ämnesrådet Bente Björk.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 oktober 2021

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Bolund, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Dahlgren, Ernkrans, Lindhagen, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko, Stenevi

Föredragande: statsrådet Matilda Ernkrans

Regeringen beslutar proposition Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina